MKI-tanulmányok

T-2012/10

PÉCZELI ANNA

Nukleáris költségvetés és stratégiai felülvizsgálat az Egyesült Államokban

Magyar Külügyi Intézet
Hungarian Institute of International Affairs

MKI-TANULMÁNYOK
A Magyar Külügyi Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:
Magyar Külügyi Intézet

Szerkesztés és tördelés:
Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:
H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.
Tel.: +36 1 279-5700
Fax: +36 1 279-5701
E-mail: titkarsag@hiia.hu
www.kulugyiintezet.hu
www.hiia.hu

© Péczeli Anna, 2012
© Magyar Külügyi Intézet, 2012
ISSN 2060-5013

Rövidítések jegyzéke:

BCA – *Budget Conrol Act:* költségvetést szabályozó törvény
CG – *Command Guidance:* háborús tervezés irányelve
CMRR–NF – *Chemistry and Metallurgy Research Replacement – Nuclear Facility:* kémiai és metallurgiai eljárásokkal foglalkozó nukleáris létesítmény
CTBT – *Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty:* Átfogó Atomcsend Egyezmény
FMCT – *Fissile Material Cut-off Treaty:* hasadóanyagok korlátozására vonatkozó egyezmény
GEF – *Guidance for the Employment of the Force:* haderő alkalmazására vonatkozó dokumentum
ICBM – *Intercontinental Ballistic Missile:* interkontinentális ballisztikus rakéta
JSCP – *Joint Strategic Capabilities Plan:* közös hadműveleti tervezésre vonatkozó dokumentum
LEP – *Lifetime Extension Program:* robbanófejek élettartamának meghosszabbítására vonatkozó program
NNSA – *National Nuclear Security Administration:* Nemzeti Nukleáris Biztonsági Hatóság
NPR – *Nuclear Posture Review:* nukleáris katonai doktrína
NPR IS – *Nuclear Posture Review Implementation Study:* nukleáris katonai doktrína alapelveinek gyakorlatba való átültetésére kidolgozott tanulmány
PDD – *Presidential Decision Directive:* elnöki rendelet
OSD – *Office of the Secretary of Defense:* Védelmi Miniszter Irodája
SIOP – *Single Integrated Operational Plan:* nukleáris háború hadműveleti terve
START – *Strategic Arms Reduction Treaty:* Stratégiai Fegyvereket Korlátozó Egyezmény
UPF – *Uranium Processing Facility:* uránfeldolgozó üzem
USSTRATCOM – *United States Strategic Command:* az Egyesült Államok Hadászati Parancsnoksága

Bevezetés

Barack Obama hivatalba lépésével az Egyesült Államok nukleáris politikájában jelentős fordulat következett be. Az elnök mindössze pár hónappal beiktatása után, a 2009. áprilisi prágai beszédében a teljes nukleáris leszerelés elérését tette hivatalos washingtoni politikává. Ennek megvalósítására ugyanakkor saját elmondása szerint is csak elnöki ciklusát követően kerülhet sor. Mindezek tükrében tehát Barack Obama egyetlen feladata, hogy elindítsa Amerikát ezen az úton. Ehhez az elnök négy fő prioritást nevezett meg:[1]

- egyezségre jutni az oroszokkal a stratégiai atomfegyverek további csökkentéséről (*New Strategic Arms Reduction Treaty* – New START);[2]

1 „Remarks of President Obama". *Embassy of the United States, Prague, Czech Republic,* http://prague.usembassy.gov/obama.html, 2009. április 5.
2 „New Strategic Arms Reduction Treaty (New START)". *U.S. Department of State,* http://www.state.gov/t/avc/newstart/c44126.htm, 2010. április 8.

- az Egyesült Államok saját katonai doktrínájában csökkenteni az atomfegyverek szerepét (*Nuclear Posture Review* – NPR);[3]
- ratifikálni a nukleáris kísérleti robbantások tilalmára vonatkozó Átfogó Atomcsend Egyezményt (*Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty* – CTBT);
- és végül biztosítani minden hasadó anyagot, illetve korlátozni az előállításukat (*Fissile Material Cut-off Treaty* – FMCT).

E tervek megvalósításának azonban jelentős költségvetési vonzatai vannak. Az Egyesült Államokban a nukleáris arzenál fenntartásának és fejlesztésének költségvetési kerete mindig is az egyik sarokköve volt a leszerelés kérdésének – az Obama-adminisztrációban pedig mindez még hangsúlyosabban jelent meg. A költségvetési és fejlesztési keretek nemcsak az új nukleáris katonai doktrína tárgyalása során, hanem az új START-szerződés körüli viták és a CTBT újratárgyalása kapcsán is döntő szerepet játszottak.

Ebben a tekintetben a 2010 áprilisában aláírt új START-szerződés érdemel különösen nagy figyelmet, hiszen ez jelenti a kiindulópontot napjaink nukleáris költségvetési vitáiban. A szerződés szenátusi ratifikációjához ugyanis Obama elnök olyan különmegállapodást kötött a republikánus ellenzők táborát vezető Jon Kyl szenátorral, melynek értelmében a nukleáris arzenál csökkentését csak akkor hagyja jóvá a Szenátus, ha azt az elnök nagyszabású fejlesztési programokkal ellensúlyozza. Habár a 2010. decemberi szavazáskor maga Kyl szenátor a szerződés ellenében voksolt, a START 71:26 arányban mégis átment a Szenátuson. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy Obama elnök, tartva magát a megállapodáshoz, 2010. november 17-én egy, a hidegháború óta példátlan, 85 milliárd dolláros nukleáris fejlesztési tervet jelentett be a következő tíz évre vonatkozóan.[4] A tervek szerint ezt az összeget teljes egészében a Nemzeti Nukleáris Biztonsági Hatóság (*National Nuclear Security Administration* – NNSA) kapja. Az elnök emellett támogatást ígért a Pentagon kereteiben futó, nukleáris hordozóeszközök fejlesztésére vonatkozó programokhoz is, ami újabb 125 milliárd dolláros összeget jelent a következő évtizedben.[5]

Jelen elemzés egyik kulcskérdése, hogy az aktuális költségvetési csökkentések tükrében mi lesz a sorsa ennek a több mint 200 milliárd dolláros fejlesztési csomagnak. Az elmúlt hónapok fejleményei azt mutatják, hogy a fejlesztési tervek is minden bizonnyal áldozatul fognak esni a gazdasági megszorításoknak. Ez ugyanakkor nem feltétlenül lesz negatív hatással az Egyesült Államok nukleáris képességeire és a leszerelés további előmenetelére. A költségvetési csökkentések hatására ugyanis komoly stratégiai felülvizsgálat indult meg, tükrözve azt, hogy a katonai elképzeléseknek és az atomfegyverekhez kötődő mikrostratégiáknak is hozzá kell igazodniuk napjaink gazdasági realitásaihoz.

Ebből a szempontból a változás első jele az volt, hogy az új politikai körülmények és az egyre növekvő gazdasági nyomás eredményeképpen a Pentagon 2012. január 5-én

3 „Nuclear Posture Review Report". *Department of Defense, United States of America,* http://www.defense.gov/npr/docs/2010%20Nuclear%20Posture%20Review%20Report.pdf, 2010. április.

4 „Fact Sheet: An Enduring Commitment to the U.S. Nuclear Deterrent". *The White House,* http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2010/11/17/fact-sheet-enduring-commitment-us-nuclear-deterrent, 2010. november 17.

5 Tom Z. Collina: „Nuclear Triad Budgets Questioned". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/2011_09/Nuclear_Triad_Budgets_Questioned, 2011. szeptember.

kiadott egy új stratégiai dokumentumot, „A globális vezető pozíció fenntartása: a 21. századi védelempolitika prioritásai" címmel.[6] Ez a dokumentum fontos kiindulópontot jelent az elemzés második pillére, a stratégiai felülvizsgálat szempontjából. A későbbiekben ugyanis látni fogjuk, hogy az Egyesült Államok nukleáris katonai tervezése napjainkban gyakorlatilag még ugyanott tart, ahol az 1960-as években. A célmeghatározás, a nukleáris készültség, az azonnali csapásmérés követelménye mind olyan elemek, melyek semmit sem változtak. Éppen ezért a gyakorlatban ezek képezik a legnagyobb akadályát annak, hogy ténylegesen megvalósítsák a 2010-es új nukleáris doktrína alapelveit.

Napjaink gazdasági körülményei azonban olyan egyedülálló kényszerhelyzetet teremtettek, melyben minden elemet újra az asztalra kell tenni, és a nukleáris katonai tervezés több évtizedes alapköveit kell megváltoztatni ahhoz, hogy az Egyesült Államok képes legyen egy valóban új nukleáris stratégia alkalmazására, mely a 21. század biztonsági fenyegetéseit és gazdasági lehetőségeit egyaránt figyelembe veszi.

A nukleáris költségvetés szerkezete

Az Egyesült Államok éves szinten összesen 54 milliárd dollárt költ nukleáris fegyverekkel kapcsolatos programokra.[7] Ez a nukleáris költségvetés alapvetően két intézmény között oszlik meg: a Nemzeti Nukleáris Biztonsági Hatóság (NNSA) és a Pentagon között. Ebből az NNSA-re vonatkozóan 2011-re 11,2 milliárd dolláros költségvetési tervezetet nyújtott be az elnök, míg 2012-re már 11,8 milliárd dollárt kért.[8]

Az NNSA felelős számos non-proliferációs tevékenységért, a nukleáris laboratóriumok üzemeltetéséért (ebből jelenleg három van az Egyesült Államokban: a Los Alamos, a Lawrence Livermore és a Sandia központok), illetve maguknak az atombombáknak és robbanófejeknek a fenntartásáért és fejlesztéséért. Ez a szervezet 2000-ben alakult, és az Energiaügyi Minisztérium alá rendelték, elválasztva azt a Védelmi Minisztériumtól. Mindennek elsősorban az volt a célja, hogy – a második világháború után kialakult hagyományokat megőrizve – a nukleáris fegyverek fejlesztése és fenntartása felett megmaradjon a civil kontroll, és költségvetése is teljesen elkülönüljön az egyéb katonai beruházásoktól.[9]

A Pentagon költségvetése ugyanis elég összetett, s nagyobb döntési szabadságot biztosít a katonaságnak az egyes programok finanszírozásában. A nukleáris fegyverekre vonatkozóan a Védelmi Minisztérium esetében elsősorban a hordozóeszközök fenntartását

6 „Sustaining U.S. Global Leadership: Priorities for 21st Century Defense". *Department of Defense, United States of America,* http://www.defense.gov/news/Defense_Strategic_Guidance.pdf, 2012. január.

7 „Cut the 2012 Nuclear Weapons Budget". *Nuclear Age Peace Foundation,* http://org2.democracyinaction.org/o/6357/p/dia/action/public/?action_KEY=6921. Letöltés ideje: 2011. november 15.

8 „Department of Energy – FY 2012 Congressional Budget Request". *National Nuclear Security Administration,* http://nnsa.energy.gov/sites/default/files/nnsa/inlinefiles/FY%202012%20NNSA%20Congressional%20Budget%20Submission_0.pdf, 2011. február.

9 John Fleck – Michael Coleman: „Cuts to Defense could Hit N.M. Labs". *Albuquerque Journal,* http://www.abqjournal.com/main/2011/08/02/news/cuts-to-defense-could-hit-nm-labs.html, 2011. augusztus 2.

és fejlesztését érdemes kiemelni. Ide tartozik ugyanis a nukleáris triád mindhárom eleme: az atom-tengeralattjárók, az interkontinentális ballisztikus rakéták (*Intercontinental Ballistic Missile* –ICBM) és a stratégiai bombázók.

A nukleáris költségvetés a fejlesztési tervek tükrében

Az Obama elnök által bejelentett több mint 200 milliárd dolláros nukleáris fejlesztési csomagból tehát a következő tíz évben 85 milliárd dollár jutna az NNSA-nek és 125 milliárd dollár a Pentagonnak. A két intézmény pedig e forrásokból ki szeretné építeni az atom-tengeralattjárók, ICBM-ek és bombázók új generációját; továbbá fejleszteni szeretné a hordozóeszközökre szerelendő robbanófejeket, ehhez pedig számos régi kutatóegységet újjáépítene és több új központtal kiegészítené őket.[10]

Az NNSA a maga 85 milliárd dolláros csomagját a tervek szerint 2012–2021 között használná fel, azaz évente több mint 8 milliárd dollárt költene az amerikai nukleáris arzenál fejlesztésére. Ez a fejlesztési terv két területet érintene: a kutatóközpontokat és a robbanófejek élettartamának meghosszabbítására vonatkozó programokat (*Lifetime Extension Program* – LEP). Az új létesítmények építése kapcsán két központról kell beszélni: az Oak Ridge-ben felépítendő uránfeldolgozó üzemről (*Uranium Processing Facility* – UPF) és a Los Alamosban létrehozandó kémiai és metallurgiai eljárásokkal foglalkozó nukleáris létesítményről (*Chemistry and Metallurgy Research Replacement – Nuclear Facility* – CMRR–NF). Ez utóbbinak alapvetően az üreges plutóniummagok gyártásában lenne jelentősége, melyek a későbbi atombombák magjául is szolgálnának. Az üzem felépülését követően ugyanis az NNSA képes lenne a jelenlegi 20-30 plutóniummag helyett akár évi 50-80 előállítására is.[11] Az NNSA becslései szerint a UPF létrehozási költsége 4,2–6,5 milliárd dollár között mozogna, míg a CMRR költsége 3,7–5,8 milliárd dollár között – a két létesítmény tehát együttesen akár 12 milliárd dollárba is belekerülhet.[12]

Az új központok mellett az NNSA fejlesztési terveinek másik alapkövét a LEP-programok képeznék. Ennek keretében a B61-es bombák és négy robbanófejtípus kerülne modernizációra. Az NNSA saját becslései szerint a B61-esek fejlesztése összesen 3,9 milliárd dollárba, a W88-as robbanófejé 3,7, a W78-asé 4,2, a W76-osé 1,7 és a W80-1-esé 2,3 milliárd dollárba kerülne.[13]

10 Tom Z. Collina: „Looking for Defense Cuts? Go Nuclear". *Arms Control Association,* http://armscontrolnow.org/2011/08/02/looking-for-defense-cuts-go-nuclear/, 2011. augusztus 2.

11 Nickolas Roth – Stephen Young: „Trimming the Nuclear Weapons Budget". *Union of Concerned Scientists,* http://allthingsnuclear.org/post/6595239104/trimming-the-nuclear-weapons-budget, 2011. június 16.

12 Nickolas Roth, Hans M. Kristensen és Stephen Young: „Nuclear Plan Conflicts with New Budget Realities. FY 2012 Stockpile Stewardship and Management Plan. Report to Congress, April 15, 2011". *Federation of American Scientists,* http://www.fas.org/blog/ssp/2011/09/stockpileplan2011.php#more-4832, 2011. szeptember 12.

13 Nickolas Roth, Hans M. Kristensen és Stephen Young: „Ambitious Warhead Life Extension Programs. FY 2012 Stockpile Stewardship and Management Plan. Report to Congress, April 15, 2011". *Federation of American Scientists,* http://www.fas.org/blog/ssp/2011/09/stockpileplan2011-2.php?utm_source=MailingList&utm_medium=email&utm_campaign=New+Budget+and+Nuke+Plan+Part+2, 2011. szeptember 13.

Az NNSA költségvetése kapcsán érdemes még szemügyre venni az egyes laboratóriumok saját költségvetési kereteit is. A három laboratóriumból a legnagyobb és legrégebbi a Los Alamos központ, mely 2010-ben 1,3 milliárd dollárból gazdálkodott, és 2012-re 1,6 milliárd dollárra emelné a Fehér Ház a felhasználható kereteit. A Sandia laboratórium 2010-ben 989 millió dollár felett rendelkezett; 2012-re ezt 1,2 milliárd dollárra emelnék. Végül pedig a Lawrence Livermore központ: 2010-ben 999 millió dollárral számolt, s 2012-re ez is megemelkedne, 1,1 milliárd dollárra.[14]

1. ábra: A nukleáris laboratóriumok költségvetése[15]

NUCLEAR WEAPONS FUNDING BY LABORATORY AND PRODUCTION FACILITY

(Dollars in Millions)

Site	2010 Appropriated	2012 Request	Percent Increase
Los Alamos National Laboratory	1,334	1,594	19.5%
Sandia National Laboratory	989	1,239	25.3%
Lawrence Livermore National Lab.	999	1,091	9.2%

A Pentagon esetében a fejlesztési csomag nagysága tehát 125 milliárd dollárt tenne ki a következő tíz évre, és a triád mindhárom elemét érintené. Az NNSA-től eltérően, ez az összeg még az „építési" és fejlesztési költségeket sem fedezné teljesen; nem is beszélve a fegyverrendszerek fenntartásáról – egész élethosszuk folyamán –, ami már önmagában is jóval magasabb összegre rúgna.[16] A jelenlegi elképzelésekhez szükséges előállítási költség is kilépne ebből a keretből, hiszen az atom-tengeralattjárók új hadosztályának megépítése minimum 110 milliárd dollárt emésztene fel, míg az új ICBM-ek fejlesztése és a száz új bombázó hadrendbe állítása további 55 milliárd dollárt tenne ki.[17]

A triád elemei kapcsán a fejlesztési tervben a jelenlegi tizennégy, Trident-rakétákkal ellátott, ezeregyszáz darab termonukleáris bombát szállító atom-tengeralattjáróból tizenkettő lecserélése szerepel. Az ICBM-ek közül 448 harmadik generációs Minuteman-rakétának meghosszabbítanák az élethosszát, és teljesen újakat is fejlesztenének. A bombázók esetében pedig a Pentagon 80-100 új, nukleáris fegyverek hordozására is alkalmas stratégiai bombázó építését tervezi. Ezek hosszú távon leválthatnák a jelenlegi B-2-es és B-52-es bombázókat, melyeknek már csak húsz évük van hátra

14 Robert Civiak: „The National Nuclear Security Administration's Fiscal Year 2012 Budget Request for Nuclear Weapons Activities: Recommendations for Saving and Redirecting Funds". *Tri-Valley CAREs,* http://www.trivalleycares.org/new/reports/FY2012%20BUDGET%20ANALYSIS-%20Civiak%20Report.pdf, 2011. március.

15 Uo.

16 A fegyverrendszerek élethosszát illetően például az új atom-tengeralattjáróknál ötvenéves időszakról beszélnek, ami azt jelenti, hogy ez idő alatt a tizenkét tervezett atom-tengeralattjáró – a fenntartási költségekkel együtt – minimum 350 milliárd dollárba kerülne.

17 Az itt felsorolt összegek csak a fejlesztésre és hadrendbe állításra vonatkoznak, a fenntartást nem tartalmazzák. Laicie Olson – Kingston Reif: „Expanding Nuclear Weapons Budget a Bad Investment". *World Politics Review,* http://www.worldpoliticsreview.com/articles/10127/expanding-nuclear-weapons-budget-a-bad-investment, 2011. szeptember 26.

az élethosszukból. Mindezen tervek – a Pentagon saját becslései szerint is – a fegyverrendszerek teljes élethossza alatt összesen több mint 400 milliárd dollárt tennének ki.[18]

A költségvetés korlátozására vonatkozó megállapodások

Az előző fejezetekben vizsgált fejlesztési tervek részletes ismertetése és haderőnemekre történő lebontása nemcsak a két intézet programjának bemutatása végett volt jelentős, de e részletek ismerete a jelen fejezetben tárgyalandó költségvetési korlátozások és csökkentések kapcsán is létfontosságú lesz. Az egyes kongresszusi kezdeményezések ugyanis éppen az e részletekben rejlő ellentmondásokat támadják, és elemeire bontva kérdőjelezik meg az NNSA és a Pentagon fejlesztési programjainak létjogosultságát.

A jelenleg is vitatott védelmi kiadásokra vonatkozó költségvetési korlátozások 2011 áprilisában, egy elnöki deklarációval indultak. Az egyre növekvő politikai nyomás hatására Obama elnök áprilisban bejelentette, hogy a következő tizenkét évben összesen 400-450 milliárd dollárral fogják csökkenteni a védelmi kiadásokat. A bejelentés mindkét politikai párt részéről széles körű támogatottságot élvezett, és ez a kétpárti „kényszerkonszenzus" lett az alapja a költségvetést szabályozó törvénynek is (*Budget Conrol Act* – BCA). A 2011. augusztus 2-án tető alá hozott megállapodás értelmében megemelték az adósságplafont, és törvénybe foglalták, hogy a következő tíz év folyamán minimum 2000 milliárd dollárral csökkentenék a költségvetési kiadásokat. Mindennek a védelmi kiadásokra vonatkozó oldalát tekintve: szakértők szerint ugyanebben az időszakban a BCA az áprilisi deklaráción felül további, nagyjából 350 milliárd dollárral csökkentené a védelmi költségvetést. Ami pedig az elemzés szempontjából különösen jelentős, hogy bár a védelmi kiadások lefaragására vonatkozóan konkrét programok nem kerültek tárgyalásra, intézeti szinten azonban nemcsak a Pentagon lett megnevesítve, hanem a tőle független NNSA is. A nukleáris ipar egyes programjai tehát elkerülhetetlenül áldozatául fognak esni e megállapodásnak.[19]

A csökkentések tekintetében a BCA konkrétan meghatározta 917 milliárd dollár lefaragásának a módját, s ebből már 2012-ben 21 milliárdot realizálni is kell. Felállított továbbá egy tizenkét tagú kiadáscsökkentési bizottságot *(Budget Super Committee)*, melyben a két párt hat-hat fővel képviseltette magát. Feladatuk az volt, hogy 2011. november 23-ig egy olyan javaslatot tegyenek le az asztalra, amely meghatározza a további csökkentések pontos helyét és menetét. A törvény szerint a bizottságnak minimum 1200 milliárd dollárra vonatkozó tervet kellett kidolgoznia, s azt még 2011 decemberében jóvá kellett volna hagynia a Kongresszusnak.[20] A BCA azonban számolt az esetleges kudarc lehetőségével is, és úgy rendelkezett, hogy amennyiben nem sikerül mindezt véghezvinni, automatikus költségcsökkentő mechanizmusok lépnek életbe. Ezek előre

18 Daryl G. Kimball: „Disarmament and Deficit". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/act/2011_10/Focus, 2011. október.

19 Collina: „Nuclear Triad Budgets Questioned".

20 „Budget Control Act of 2011". *U.S. House of Representatives,* http://www.gpo.gov/fdsys/pkg/BILLS-112s365eah/pdf/BILLS-112s365eah.pdf, 2011. augusztus 1.

meghatározott módon faragják le az említett 1200 milliárd dollárt (amiből 500 milliárdot a Pentagon büdzséjéből kellene fedezni, 2013-tól kezdve).[21] Habár ezt a lehetőséget a Védelmi Minisztérium és a Fehér Ház is szerette volna elkerülni, az nem sikerült. A bizottság ugyanis nem volt képes megállapodásra jutni a kitűzött időpontig. Ennek következtében pedig életbe léptek az automatikus költségcsökkentő mechanizmusok, melyek elég komoly csapást jelentenek majd mind a Pentagon, mind az NNSA költségvetése számára.[22] Ez az 500 milliárd dollár ráadásul többletként jelentkezik a Pentagon és a Fehér Ház által 2011 áprilisában előterjesztett 400-450 milliárd dolláros kiadáscsökkentés mellett. A Védelmi Minisztérium (és az NNSA) tehát a következő tíz évben összesen több mint 900 milliárd dollárral lesz kénytelen csökkenteni saját büdzséjét.[23]

Habár az 1200 milliárd dollárra vonatkozó automatizmusok csak 2013-tól indulnak, ezek a változások már a 2012-es nukleáris költségvetésben is hagytak némi nyomot. A BCA ugyanis 917 milliárd dollárról egyértelműen rendelkezett, és ez a védelmi kiadások szempontjából azt jelentette, hogy 2011-hez képest 4 milliárd dollárral azonnal csökkenteni kell a büdzsét. 2012-re azonban a Fehér Ház egy, a korábbi évhez képest 6,5 milliárd dollárral magasabb tervezetet nyújtott be, összesen 694,5 milliárd dollárról. Ebből tehát nagyjából 10,5 milliárdot kellett lefaragni az őszi hónapokban, a BCA életbe lépését követően.[24]

Az NNSA 2012-es költségvetésére az elnök 11,8 milliárd dollárt szeretett volna jóváhagyatni a Képviselőházzal, de az csak 10,6-ot engedélyezett. Ebből 7,3 milliárd dollár, ami kimondottan az atomfegyverekhez kötődő tevékenységekre vonatkozik – ez 355 millió dollárral kevesebb, mint amit az elnök eredetileg erre a célra kért. Ez a kiadáscsökkentés a programok tekintetében nagyrészt a non-proliferációs tevékenységeket érintette (216 millió dollár), de komoly csapást jelentett az egyik új kutatólaboratórium számára is: a 2012-es költségvetés majdnem teljesen megvonta az Új-Mexikóban építendő kémiai és metallurgiai eljárásokkal foglalkozó nukleáris létesítmény (CMRR–NF) finanszírozását, ezzel ötéves pihenőpályára tette az egész programot. Ennek köszönhetően viszont az új uránfeldolgozó üzem (UPF) teljes finanszírozást kapott, ami az elnök tervei szerint a 2013-as költségvetésben a jelenlegi 160 millió dolláros kerethez képest 180 millió dollárral emelkedne.[25]

A legfőbb dilemmát tehát ebben az esetben igazából az jelenti, hogy ezek a csökkentések pontosan mely programokat érintik majd – és hogy a döntéshozók egy adott projektről teljesen lemondanak, vagy a forrásokat több programtól, arányosan vonják-e majd meg.

---

21 Martin Matishak: „Deficit Committee should Consider Cutting Nuclear Arms, Lawmaker Says". *Nuclear Threat Initiative,* http://gsn.nti.org/gsn/nw_20111012_6981.php, 2011. október 12.

22 Fontos látni, hogy ez a BCA alapján előzetesen várt 350 milliárd dollárhoz képest jóval komolyabb korlátozást jelent a védelmi kiadások szempontjából, ami jól tükrözi, hogy a költségvetési bizottság kudarcának egyik legnagyobb vesztese a Pentagon és az NNSA.

23 Kingston Reif: „What the Super Committee's Failure Means for Nuclear Weapons". *The Bulletin of the Atomic Scientists,* http://www.thebulletin.org/web-edition/columnists/kingston-reif/what-the-super-committees-failure-means-nuclear-weapons, 2011. december 14.

24 Stephen Young: „Nuclear Weapons Budget and the Budget Control Act". *Union of Concerned Scientists,* 2011. http://allthingsnuclear.org/post/8956638988/nwbudgetandthebca, 2011. augusztus 15.

25 „Reality Check: Nuclear Weapons Spending and New START". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/issuebriefs/Reality-Check-Nuclear-Weapons-Spending-and-New-START, 2012. március 19.

A költségvetési viták belpolitikai dimenziója

Kimondottan a nukleáris kiadások csökkentésére vonatkozóan ez idáig két terv látott napvilágot: Tom Coburn republikánus szenátor *„Back in Black"* nevű javaslata és Ed Markey demokrata képviselő előterjesztése.

Tom Coburn szenátort hagyományosan a fiskális konzervatívok táborához szokták sorolni, és erre *„Back in Black"* nevű javaslata sem cáfolt rá. A 2011 júliusában előterjesztett programja – még a BCA-t megelőzően – 79 milliárd dolláros kiadáscsökkentést javasolt a nukleáris költségvetésben az elkövetkezendő tíz évre. Tervének alapgondolata, hogy Oroszország példáját követve, az Egyesült Államoknak is azonnal gyakorlatba kellene ültetnie az új START-szerződés rendelkezéseit, és nem szabadna kivárnia a szerződés által garantált hétéves teljesítési időt. Első lépésben tehát a jelenleg hadrendbe állított 1968 stratégiai nukleáris fegyvert kellene lecsökkenteni a START által engedélyezett 1550-re.

2. ábra: Az amerikai stratégiai nukleáris arzenál az új START-szerződés keretében[26]

Estimated US deployed strategic nuclear weapons 2011, 2018

	2011		2018	
Weapon system	Delivery vehicles	Warheads	Delivery vehicles	Warheads
Land-based ballistic missiles				
Minuteman III	450	500	400	400
W78/Mk12A		250		150
W87/Mk21		250		250
Sea-based ballistic missiles				
Trident II D5	288	1,152	240	1,090
W76-0/Mk4, W76-1/Mk4A		768		706
W88/Mk5		384		384
Heavy bombers				
B-2	16	100	16	100
B-52H	44	216	44	200
Total	798	1,968	700	1,790

Emellett négy másik programterületen tett még javaslatokat a szenátor: a tartalékban lévő 2850 nukleáris fegyvert 1100-ra kellene csökkenteni; a hordozóeszközök tekintetében az ICBM-kapacitásokat 500-ról 300-ra kéne redukálni; az atom-tengeralattjárók számát pedig 14-ről 11-re; továbbá mindössze 40 stratégiai bombázó fenntartására lenne szükség, s az új bombázók fejlesztését elhalasztanák a 2020-as évek közepéig.[27]

Ed Markey képviselő előterjesztésére már a BCA megszületését követően került sor, éppen ezért Markey október elején egyenesen az újonnan felállított kétpárti bizottságnak

26 Hans M. Kristensen – Robert S. Norris: „US Nuclear Forces, 2011". *SAGE Journals,* http://bos.sagepub.com/content/67/2/66, 4. o. Letöltés ideje: 2011. december 28.

27 Greg Thielmann: „The Right Stuff". *Arms Control Association,* http://armscontrolnow.org/2011/07/20/the-right-stuff/#more-2276, 2011. július 20.

címezte levelét, melyet rajta kívül hatvanöt képviselő írt még alá. Ez a tervezet a következő tíz évre vetítve évi 20 milliárd dolláros csökkentést javasol a nukleáris költségvetésben. A képviselő ezt elsősorban szintén a hordozóeszközök fejlesztésének korlátozásával szeretné elérni: levelében a Minuteman-rakéták és a B-1-es, B-2-es, illetve B-52-es bombázók számának csökkentése mellett szállt síkra.[28]

Globális szempontból ez a két kezdeményezés egy 2007 óta egyre erősebben kibontakozó atomfegyver-ellenes kampányba illeszthető bele, melynek első hírvivője a Henry Kissinger, George Shultz, William Perry és Sam Nunn alkotta négyes fogat volt. Ennek az egyre növekvő tábornak a tagjai még mindig azt kifogásolják, hogy az Egyesült Államok nem engedte el teljes mértékben a hidegháborús nukleáris felfogást, és túl sok olyan maradványához ragaszkodik, melyekre napjaink biztonsági kihívásainak kezeléséhez már nincs is szükség. Éppen ezért érvelésük szerint a jelen gazdasági nehézségek kitűnő alkalmat teremtenek arra, hogy az Egyesült Államok újragondolja ezeket a rossz beidegződéseket, és a realitásoknak megfelelően strukturálja át katonai képességeit.

Érveiket egyrészt arra építik, hogy Oroszország már 2011-ben teljesítette a START-szerződésben vállaltakat, sőt napjainkra a keretszámok alá ment. Ha viszont Amerika sokáig habozik, akkor az esetleg arra késztetheti Moszkvát, hogy visszaemelje készleteit a maximálisan megengedett szintre. Ráadásul az atomfegyverek támogatóinak azt az érvelését is visszautasítják, mely szerint a hatalmas nukleáris arzenál fenntartása már az egyre komolyabb vetélytársként számon tartott Kína ellen irányul. Ebben a tekintetben ugyanis nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy az ázsiai országnak csupán pár száz nukleáris fegyvere van, melyekből jelenleg mindössze ötven lenne képes arra, hogy megfelelő hordozóeszközre szerelve egyáltalán elérje az Egyesült Államok területét. Ezzel szemben még ez a nagyszabású arzenál sem képes arra, hogy megvédjen napjaink legnagyobb valós biztonsági fenyegetéseitől, melyek között első helyen szerepel a nukleáris terrorizmus veszélye.[29]

A tábor tagjai nagy lehetőséget látnak továbbá az olyan ellentmondásos költségvetések lefaragásában, mint az NNSA atomfegyverekhez kötődő tevékenysége. Ebben az esetben ugyanis alapvetően az a paradox helyzet állt elő, hogy az atomfegyverek számának csökkenése ellenére az intézmény költségvetése az elmúlt években folyamatosan nőtt – kérdés azonban, hogy a régi robbanófejek fenntartása mellett érdemes-e újak fejlesztését finanszírozni.

A 2010-es NPR-dokumentum ugyanis deklarálja, hogy Amerika nem fog új atomfegyvereket építeni, maximum a már meglévőket fejleszti, alakítja. Az új CMRR-létesítmény ugyanakkor teljesen új atommagok készítésére lenne képes. Kérdés tehát, hogy van-e értelme ebbe beruházni, amikor nem lehet tudni, hogy a katonaság hosszú távon tudná-e egyáltalán használni annak fejlesztéseit.

28 „Congressman Urges Super Committee to Slash Nukes Budget". *Nuclear Threat Initiative,* http://gsn.nti.org/gsn/nw_20111006_9214.php, 2011. október 6.

29 Collina: „Looking for Defense Cuts? Go Nuclear".

3. ábra: A nukleáris arzenál és az NNSA fegyverekre fordított költségvetése[30]

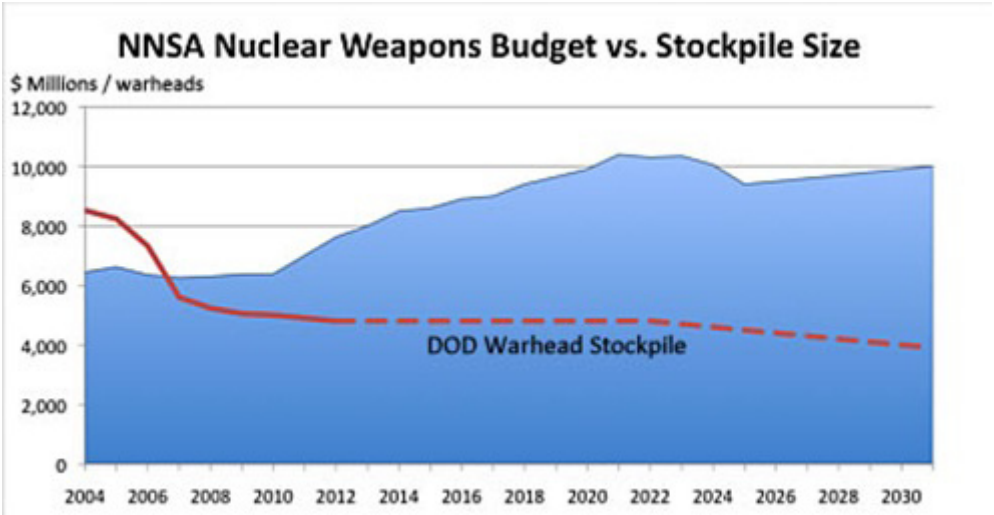

Összességében tehát ez a tábor a fejlesztési programok teljes átstrukturálása és elhalasztása (vagy esetleg végleges visszamondása) mellett érvel. Állításuk szerint a költségvetési korlátozások akár még pozitív hatással is lehetnek az Egyesült Államok biztonságára, hiszen felgyorsíthatják a leszerelés folyamatát, ami hasonló lépésekre ösztökélheti Oroszországot is. Ráadásul a bizonytalan jövőjű nukleáris arzenál pénzelése helyett az erőforrások újrastrukturálásával olyan egyéb, non-proliferációs programokat lehetne támogatni, melyek a tényleges biztonsági kihívásokat vennék célkeresztbe.

Velük szemben a nukleáris költségvetés korlátozását kritizáló táborban a START-szerződés tárgyalása során is a fejlesztések mellett kardoskodó republikánus héjáké a főszerep. A csoport két leghangosabb szószólója Jon Kyl szenátor és Michael Turner képviselő, aki a Képviselőház Fegyveres Erők Bizottságában a Stratégiai Erők Albizottságának elnöke. Érvelésük szerint a START tárgyalásakor ígért fejlesztési pénzek megvonását még a jelenlegi körülmények sem igazolják. Turner szerint az, ha a kiadáscsökkentési automatizmusoknak kulcsfontosságú nukleáris programok esnek áldozatul, nemcsak a nukleáris elrettentés hitelét rontaná, de negatívan befolyásolná az ország védelmi képességeit is. Kyl szintén amellett érvel, hogy habár bizonyos védelmi csökkentések elkerülhetetlenek, ezeknek semmiképpen sem szabad a nukleáris fejlesztési terveket érinteniük.[31]

A másik tábor kiadáscsökkentési javaslatai kapcsán pedig úgy nyilatkoztak, hogy a Markey-tervezet alapjaiban tenné kockára a nemzet biztonságát – Oroszország és Kína komoly katonai fejlesztéseket folytat, és Amerikának nem szabad lemaradnia. Ráadásul Észak-Korea és Irán sem adja fel illegális nukleáris programját, ezért a javaslat megvalósítása mindössze értelmetlen „unilaterális leszerelési politika" lenne. Turner azt is képviselőtársa szemére vetette, hogy az általa írt levélben eltúlzottak a fejlesztésekhez szükséges végső számok, s ezzel lobbizik azok finanszírozása ellen.[32]

30 Roth, Kristensen és Young: „Nuclear Plan Conflicts with New Budget Realities…".
31 Collina: „Nuclear Triad Budgets Questioned".
32 Matishak: i. m.

Ez a tábor tehát még mindig makacsul ragaszkodik a 2010 őszén kiharcolt nukleáris fejlesztésekhez, és érveiket elsősorban a gazdasági realitások helyett a vélt vagy valós külpolitikai fenyegetésekre alapozzák.

A hidegháborús nukleáris gondolkodás és a nukleáris katonai tervezés

Anélkül, hogy bármelyik tábornak is igazat adnánk, a gazdasági körülmények és a BCA gondoskodtak arról, hogy a nukleáris tervezés minden eleme újra előkerüljön, és az Egyesült Államok a költségvetési realitásoknak megfelelően, alapjaiban gondolja újra nukleáris politikáját. Ebből a szempontból kulcsfontosságú, hogy a politikai és a katonai szféra milyen szerepeket tulajdonít az atomfegyvereknek. Az imént bemutatott belpolitikai viták jól mutatták, hogy az Egyesült Államokon belül még mindig igen határozottan jelen van egyfajta hidegháborús nukleáris gondolkodás; ez lesz az elemzés már említett második pillére, ami a stratégia tervezés szempontjából a legfontosabb kiindulási pont.

Barack Obama 2009. áprilisi prágai beszédében az atomfegyverektől mentes világ elérésének legfőbb előfeltételeként azt nevezte meg, hogy véget kell vetni az Egyesült Államok katonai tervezésében az úgynevezett „hidegháborús nukleáris gondolkodásnak”.[33] Stratégiai szempontból ez az elem tekinthető a prágai doktrína kulcsmondatának. Az elnök által kezdeményezett nukleáris felülvizsgálat 2010 áprilisára meg is hozta eredményét. A Pentagon által kidolgozott új NPR-dokumentum ugyanis lényeges elmozdulást jelent a korábbi stratégiáktól: kisebb szerepet tulajdonít az atomfegyvereknek, és korlátozza azok alkalmazhatóságát.[34] A gyakorlatban azonban mindez nem jelent semmit, ha a különböző mikrostratégiák nem tükrözik ennek a felfogásnak a stratégiai hátterét. Az alapelvek tényleges megvalósításához tehát szükség lesz számos további katonai dokumentum, irányelv és tervezet átdolgozására, ami egyértelműen a színfalak mögött zajló, hosszabb felülvizsgálati folyamatot igényel.

A mikroszint vizsgálatához először is fontos annak meghatározása, hogy mit is jelent pontosan a „hidegháborús nukleáris gondolkodás”. Morton Halperin, a Johnson-, Nixon- és Clinton-adminisztrációk nukleáris stratégiájának egyik kulcsfigurája két elemben határozta meg ennek a lényegét. Az egyik az az elgondolás, miszerint komoly veszélyt jelent egy Moszkva részéről indított, meglepetésszerű nukleáris támadás, éppen ezért úgy kell készülni, hogy bármilyen mértékű támadást követően az Egyesült Államok azonnali, elsöprő nukleáris csapással tudjon válaszolni. A másik elemet az a felfogást jelenti, hogy a konvencionális fegyverek terén komoly hiányosságok vannak, ezért még a hagyományos eszközök jelentette fenyegetések esetén is prioritást élveznek a nukleáris válaszlehetőségek, és bármikor készen kell állni arra, hogy atomfegyvereket alkalmazzanak, illetve azok hiteles fenyegetést jelentsenek az ellenséges államokkal szemben.[35]

33 „Remarks of President Obama”.
34 „Nuclear Posture Review Report”.
35 Morton Halperin: „Briefing on the Future of the U.S. Nuclear Arsenal: Issues and Policy Options”.

Ez stratégiai szinten azt jelenti, hogy:[36]

- a potenciális célpontok megfelelő módon kategorizáltak egy nukleáris támadáshoz;
- pontosan meghatározott, hogy mekkora pusztító erejű fegyvereket kell alkalmazni ahhoz, hogy egy célpontot ténylegesen megsemmisítsenek;
- a csapásmérés lehetőségének széles skálája biztosított;
- a potenciális ellenfelekkel szemben konkrét háborús stratégiákat dolgoztak ki;
- egy számottevő méretű arzenál állandó készültségben van;
- ennek bevetéséhez a megfelelő hordozóeszközök biztosítottak.

Ezzel szemben az új NPR-dokumentum kimondja, hogy az atomfegyverek elsődleges feladata napjainkban, hogy az Egyesült Államok és szövetségesei ellen irányuló nukleáris támadástól elrettentsék az ellenséget. Ez egyértelműen szűkebb szerepkört jelent az atomfegyverek számára; ahhoz azonban, hogy ez a gyakorlatban is megjelenjen, a fent említett stratégiai elemeket is egytől egyig hozzá kell igazítani ehhez az új feladathoz.[37] Erről a felfogásról tanúskodott egyébként a Pentagon által 2012. január 5-én kiadott új stratégiai dokumentum is, mely egyértelműen kijelenti, hogy az Egyesült Államok elrettentési céljait egy kisebb számú és korlátozottabb szerepkörű nukleáris arzenál is el tudja látni.[38]

A nukleáris katonai tervezés stratégiai elemei több doktrínát, katonai irányelvet, haderőnemekre vonatkozó támadási forgatókönyvet és egyéb mikrostratégiákat foglalnak magukban. Ennek kapcsán jelenleg két, egymással párhuzamos folyamat zajlik, melyek ezt a nukleáris felülvizsgálatot hivatottak véghezvinni a katonai tervezés valamennyi lépcsőfokán. Egyrészt zajlik az úgynevezett poszt-NPR-folyamat, mely a 2010 áprilisában kiadott dokumentumhoz készít el egy elnöki külön tanulmányt (*Nuclear Posture Review Implementation Study* – NPR IS), amely azt szabályozza, hogy a stratégiai tervezők miként ültessék át az elnök alapelveit a gyakorlatba. Legutóbb, a 2001-es Bush-féle NPR után ez a folyamat tizennégy hónapot vett igénybe; az új dokumentum elkészültét legkésőbb az év végére várják.

Ezzel párhuzamosan a másik folyamat a további nukleáris csökkentések kérdése, mely meghaladja az NPR és a 2010-es új START-szerződés rendelkezéseit. Ennek kapcsán a Pentagon különböző opciókat készít el az elnök számára, melyek konkrét keretszámokat tartalmaznak az általa meghatározott célok eléréséhez. Ez egy rövidebb, kilencvennapos folyamat, amely mostanra már véget ért, és a kiszivárgott információk szerint az elnök és a Nemzetbiztonsági Tanács legalább három opciót kapott kézhez. Amennyiben ezek közül sikerül kiválasztani egyet, az – valószínűleg némi átdolgozással – egy elnöki rendelet

---

Arms Control Association, http://www.armscontrol.org/events/The-Future-of-the-US-Nuclear-Arsenal-Issues-and-Policy-Options, 2012. január 20.

36 Hans M. Kristensen – Robert S. Norris: „Reviewing Nuclear Guidance: Putting Obama's Words Into Action". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/act/2011_11/Reviewing_Nuclear_Guidance_Putting_Obama_Words_Into_Action, 2011. november.

37 Daryl G. Kimball: „Ending Cold War Nuclear Thinking". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/act/2012_03/Focus, 2012. március.

38 *It is possible that our deterrence goals can be achieved with a smaller nuclear force, which would reduce the number of nuclear weapons in our inventory, as well as their role in U.S. national security strategy."* „Sustaining U.S. Global Leadership…".

(*Presidential Decision Directive* – PDD) formájában visszakerül a Nemzetbiztonsági Tanácson keresztül a Pentagonba, és kezdetét veszi a mikrostratégiák átdolgozása.[39]

4. ábra: Nukleáris stratégiai tervezés[40]

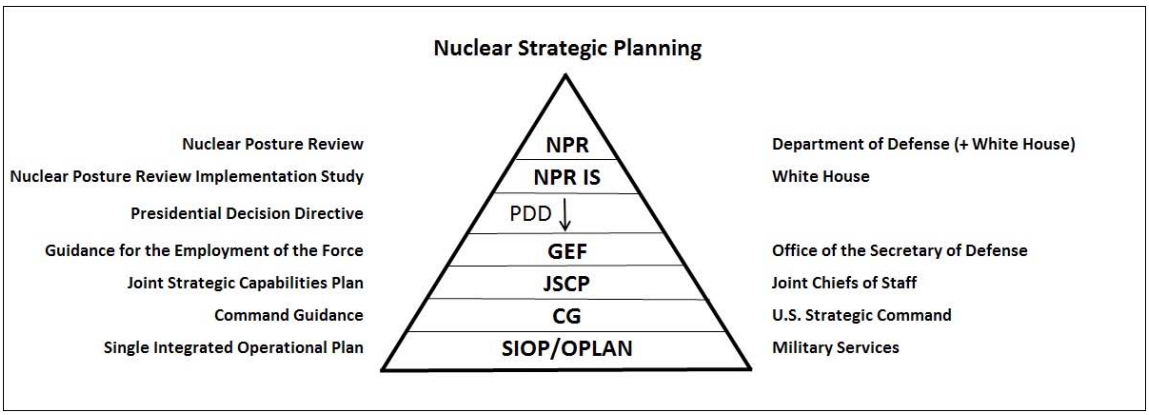

Ezen belül az első lépés a Védelmi Miniszter Irodája (*Office of the Secretary of Defense* – OSD) által elkészített, a haderő alkalmazására vonatkozó *Guidance for the Employment of the Force* (GEF) dokumentum lesz. Ez – többek között – egy listát tartalmaz a különböző csapásmérő lehetőségekről, a lehetséges célpontokról, a potenciális ellenfelekről és a vészhelyzet esetén rendelkezésre álló támadási opciókról. Mindez természetesen az elnök által kidolgozott irányelveken alapul, a különböző csapásmérési opciók azonban a rendkívül korlátozott nukleáris csapásoktól egészen a több száz atomtöltet bevetésével számoló, átfogó támadásokig mindent felölelnek.

A következő lépés a *Joint Strategic Capabilities Plan* (JSCP), melyet már a Vezérkari Főnökök Egyesített Tanácsa készít el. Ez a dokumentum határozza meg a közös offenzívák tervezési folyamatát, az egyes haderőnemeknek kiosztja az adott nukleáris hadművelet végrehajtása kapcsán rájuk háruló feladatokat és tervezési kötelezettségeket.

E szint alatt helyezkedik el az amerikai Hadászati Parancsnokság (USSTRATCOM) által készített *Command Guidance* (CG) dokumentum, amely irányítja magának a háborús tervezésnek a folyamatát. Megszabja, hogyan nézzenek ki a háborús stratégiák, és ha az elnök úgy rendeli, akkor ezeket hogyan módosítsák.

Végül pedig, a hierarchia legalján ott van maga a háborús stratégia, a nukleáris háború hadműveleti terve. A hidegháború folyamán ez a dokumentum a *Single Integrated Operational Plan* (*SIOP*) címet viselte. Jelenleg az OPLAN 8010-08-as dokumentum van érvényben, amely 2009. február 1-jén lépett hatályba. Ez hat potenciális ellenféllel szemben tartalmaz nukleáris háborús terveket – bár ezek nincsenek megnevezve, de vélhetően a következő országokról/csoportokról van szó: Észak-Korea, Irán, Kína, Oroszország, Szíria, illetve olyan, a szeptember 11-ei támadásokat végrehajtó csoportosulások, melyek tömegpusztító fegyverekkel támadhatnak az Egyesült Államokra.[41]

39 Hans Kristensen: „Briefing on the Future of the U.S. Nuclear Arsenal: Issues and Policy Options". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/events/The-Future-of-the-US-Nuclear-Arsenal-Issues-and-Policy-Options, 2012. január 20.

40 Az ábra a szerző munkája.

41 Kristensen – Norris: „Reviewing Nuclear Guidance…".

Összességében ezek azok a stratégiai elemek, amelyekben komoly változásokat kell elérni ahhoz, hogy az NPR-dokumentumban megfogalmazott alapelvek a gyakorlatban is megjelenjenek, és olyan elmozdulás történjen a hidegháborús nukleáris felfogástól, mely szabad utat enged az atomfegyverek és hordozóeszközök további leszerelésének.

A stratégiai tervezés programterületei

Ahhoz, hogy ez az elmozdulás megtörténjen az atomfegyverek esetében, elengedhetetlen, hogy – a politikai akaratnak megfelelően – a stratégia tervezés szintjén számos technikai elemet megváltoztassanak. Ezt követően válhat csak lehetővé ugyanis, hogy asztalra kerüljenek olyan kérdések is, mint az atomfegyverek számának csökkentése, a hordozóeszközök korlátozása, illetve a rendkívül drága modernizációs programok elhalasztása vagy esetleges teljes visszamondása.

A stratégiai tervezés technikai elemei között a legfőbb prioritást a *célpont-meghatározás* kérdése élvezi. Ahhoz, hogy csökkenteni lehessen a készültségben lévő atomfegyverek és hordozóeszközök számát, először is korlátozni kellene azon célpontokat, amelyekkel szemben az Egyesült Államok nukleáris fegyvereket alkalmazhat. Az OPLAN 8010-08-as dokumentum egy sor olyan katonai létesítményt, tömegpusztító fegyverekhez köthető infrastruktúrát és egyéb politikai, illetve katonai szempontból jelentős háttérintézményt sorol fel, melyek közül számos célponttal szemben ma már elegendő lenne a konvencionális opciók fenntartása.[42]

Ha sikerül korlátozni e célpontokat, akkor könnyebben le lehet csökkenteni a *készültségben lévő fegyverek* számát is. Az Egyesült Államokban jelenleg nagyjából 800 atomfegyver van készültségbe állítva, ami az úgynevezett azonnali csapásmérés *(prompt launch)* lehetőségét garantálja. Ezt az arzenált elsősorban olyan esetekre tartják fenn, amikor az országot érő támadás hírére az elnök azonnali nukleáris csapással kíván válaszolni. Ebben a tekintetben azonban a csökkentés eléréséhez az elnöknek deklarálnia kellene, hogy nem ragaszkodik az azonnali csapásmérés lehetőségéhez – azaz még nukleáris támadás esetén is mérlegeli az eseményeket, megbizonyosodik az agresszor kilétéről, és csak egy rendkívül átgondolt folyamat végén dönt arról, hogy valóban használni szeretné-e az atomfegyvereket.[43]

Ehhez kapcsolódóan további fontos elem lenne azon előírás módosítása, amely meghatározza, hogy egy katonai célpont milyen mértékű pusztítás esetén minősül *megsemmisítettnek*. Ha ugyanis a Fehér Ház csökkenti a hidegháborús elvárásokat, akkor a konvencionális fegyverek számos hadműveleti tervben felválthatják az atomfegyvereket. Ráadásul ez utóbbiak szerepe tovább csökkenthető, ha megszüntetik a *megelőző csapásméréshez* köthető feladatkörüket.[44] A hidegháborúban és az ifjabb Bush kormányában is komoly stratégiai szerepet jelentett, hogy a potenciális agresszorok fegyverkezésével szemben Washington fenntartotta a lehetőséget arra, hogy egy megelőző csapás során

42 Kimball: „Ending Cold War Nuclear Thinking”.
43 Halperin: „Briefing on the Future of the U.S. Nuclear Arsenal…”.
44 Kristensen – Norris: „Reviewing Nuclear Guidance…”.

nukleáris fegyverekkel iktassa ki az ellenfél katonai képességeit. Ebben a tekintetben ugyan a 2010-es NPR komoly előrelépést hozott, a belpolitikai ellentétek miatt azonban mégsem sikerült egy teljes *„no first use”* doktrínát elfogadni.[45]

A stratégiai tervezés technikai elemeit követő programterület maguknak az atomfegyvereknek a számbeli csökkentése. Mivel azonban a jelenleg hadrendbe állított nukleáris arzenálhoz konkrét katonai stratégiák és háborús elképzelések kötődnek, csakis úgy lehet csökkenteni az atomfegyverek számát, ha csökkentik az általuk ellátandó feladatokat. Ebben a tekintetben az imént felsorolt technikai korlátozások realizálása mindenképpen fontos előfeltétele a továbblépésnek. Ha azonban sikerült ezeket a szerepköröket lehatárolni, el lehet kezdeni gondolkodni azon, hogy mennyi atomfegyver szükséges az új feladatok betöltéséhez. Ennek kapcsán kulcsfontosságú a már említett kilencvennapos Pentagon-felülvizsgálat, mely 2012 februárjában a keretszámokra vonatkozóan legalább három javaslatot tett le az elnök asztalára.

A vizsgálat abból az alapfelvetésből indult ki, hogy minek tartson fenn az Egyesült Államok és Oroszország ezernél több stratégiai nukleáris fegyvert, amikor a harmadik atomnagyhatalom, Franciaország is mindössze háromszáz, hadrendbe állított stratégiai nukleáris fegyverrel rendelkezik, Kína pedig csupán negyven-ötvenet tart hadrendbe állítva interkontinentális ballisztikus rakétáin. Ennek tükrében a hadrendbe állított stratégiai atomfegyverek számát a három javaslat mindegyikében jóval az új START-szerződésben megszabott 1550 alatt adták meg, azt állítva, hogy még ezek a keretszámok is képesek az elnök által megszabott stratégiai szerep betöltésére. Az első opció ezer-ezeregyszáz, a második hét-nyolcszáz, a harmadik pedig három-négyszáz atomfegyverrel számol.[46]

Az alapelképzelés szerint nem kellene várni az új START-szerződés lejártáig, hanem ezeket az új keretszámokat egy bilaterális kiegészítéssel hozzá lehetne fűzni az eredeti szöveghez, s ezzel – megtartva a 2018-as időkorlátot – mégis jóval alacsonyabb kereteket szabnának mind Washington, mind Moszkva számára.

Az atomfegyverek számbeli csökkentésének egy másik fontos dimenziója a tartalékban lévő atomfegyverek mennyiségének korlátozása.[47] Ennek legfőbb akadálya abban rejlik, hogy azok egyszerre két olyan szerepkört látnak el, amelyekért két külön intézmény a felelős. Egyrészt van egy fontos stratégiai feladatuk: átfogó nukleáris támadás esetén legyenek bevethetőek, illetve ellensúlyozzák az oroszoknak a taktikai nukleáris fegyverek terén meglévő előnyét – ez a feladat a Pentagon hatáskörébe esik. Másrészt azonban az a szerepük is igencsak lényeges, hogy biztonsági tartalékot képezzenek az öregedő robbanófejek pótlására – a robbanófejek karbantartásáért viszont már az Energiaügyi Minisztérium alá tartozó NNSA a felelős. Ahhoz tehát, hogy ezt a számot csökkenteni

45 A 2010-es NPR-dokumentum azt deklarálja, hogy az Egyesült Államok nem fog nukleáris fegyvereket alkalmazni, és nem is fog ezekkel fenyegetni olyan, nukleáris fegyverekkel nem rendelkező államokat, melyek részesei az atomsorompó-szerződésnek és be is tartják annak rendelkezéseit.

46 Daryl G. Kimball: „Report on Nuclear Review Stirs Debate”. *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/act/2012_03/Report_on_Nuclear_Review_Stirs_Debate, 2012. március.

47 Jelen helyzetben a taktikai nukleáris fegyverek kérdése nem igazán érintett a stratégiai felülvizsgálat által, hiszen ezek a fegyverek viszonylag alacsony számban vannak hadrendbe állítva, és Washington számára nem bírnak túl nagy stratégiai jelentőséggel. Leszerelésük elsődleges akadálya a hatalmas orosz fölény, melynek következtében a bilaterális megállapodást Moszkva olyan egyéb kérdésekkel kapcsolja össze, mint az európai rakétavédelem vagy a NATO konvencionális fölénye.

lehessen, mindkét szempontot figyelembe kell venni. Nem elég csupán a stratégiai tervezés reformja, illetve az orosz bilaterális együttműködés folytatása, hanem ugyanilyen fontos a meglévő amerikai nukleáris arzenál megbízhatóságának növelése is.[48]

Amennyiben sikerül csökkenteni az atomfegyverek szerepét és – ebből fakadóan – a számát, eljutunk a stratégiai tervezés harmadik programterületéhez, azaz a hordozóeszközök számának korlátozásához. A 2010-es NPR-felülvizsgálat kapcsán terítékre került ugyan a nukleáris triád ügye, de a dokumentum végül amellett foglalt állást, hogy a hordozóeszközök mindhárom típusára szükség van. A gazdasági problémák és a költségvetési megszorítások azonban újra felvetették a kérdést, hiszen ezek a rendszerek képezik a nukleáris költségvetés legdrágább elemeit. A Vezérkari Főnökök Egyesített Tanácsának helyettes vezetője, James Cartwright tábornok is azt hangsúlyozta, hogy a triád mindhárom „lába" igencsak öregszik, „szükség van ezek modernizációjára és teljesen új hordozók fejlesztésére, a probléma csupán az, hogy ehhez nincs meg a megfelelő pénzügyi keret". A nukleáris stratégia kidolgozásáért felelős Robert Kehler tábornok is azt nyilatkozta, nem tartja kizártnak, hogy a triádot hamarosan át kell alakítani egy nukleáris diáddá.[49]

A modernizáció keretében a jelenlegi tizennégy atom-tengeralattjáróból álló flottát tizenkét, teljesen új hajóval váltanák fel, melynek ötvenéves élethosszára összesen 350 milliárd dollár költséggel számolnak. A jelenleg hadrendbe állított húsz B-2-es és hetvenhat B-52-es bombázó helyett nyolcvan-száz új stratégiai bombázó építését kezdenék meg, ami nagyjából hatvan-hetven milliárd dollárra rúgna. Végül pedig az interkontinentális ballisztikus rakéták fejlesztése is napirenden van: a rendelkezésre álló négyszáznegyvennyolc harmadik generációs Minuteman-rakéta élethosszát 2030-ig meghosszabbították, így ezek cseréjére még majdnem két évtizede van Washingtonnak – ebben az esetben pontos pénzügyi becslések nincsenek a fejlesztésre vonatkozóan.[50]

A nukleáris triád elemeinek kivezetése kapcsán nagy lökést adhat a folyamatnak a stratégiai nukleáris fegyverek területén végrehajtott, drasztikus csökkentés. Mindez azonban önmagában még nem elegendő. Az atom-tengeralattjárók ugyanis most sem futnak teljes kapacitáson. Az általuk hordozott Trident-rakéták általában nyolc robbanófej célba juttatására képesek, jelenleg viszont maximum négy-öt robbanófejjel vannak feltöltve. Ennek tükrében tehát az atom-tengeralattjárókon rendszeresített stratégiai atomfegyverek hordozására már a jelenlegi flotta is túl nagy.[51] Ezért az egyik komoly érv ezek fejlesztésével szemben, hogy mivel az új hajókat leghamarabb 2030-ban lehetne hadrendbe állítani, kérdés, hogy addigra mennyi stratégiai atomfegyvere marad az Egyesült Államoknak, és tényleg ki tudja-e használni e hordozók stratégiai lehetőségeit – töltetek nélkül ugyanis pont lényegi elemüket veszítenék el.[52]

48 Halperin: „Briefing on the Future of the U.S. Nuclear Arsenal…".

49 Amy Woolf: „Modernizing the Triad on a Tight Budget". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/act/2012_01-02/Modernizing_the_Triad_on_a_Tight_Budget, 2012. január/február.

50 Amy Woolf: „Briefing on the Future of the U.S. Nuclear Arsenal: Issues and Policy Options". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/events/The-Future-of-the-US-Nuclear-Arsenal-Issues-and-Policy-Options, 2012. január 20.

51 Tom Z. Collina: „New START for Less Money". *Arms Control Today,* Vol. 2. No. 13. http://www.armscontrol.org/issuebriefs/New-START-for-Less-Money, 2011. október.

52 Collina: „Looking for Defense Cuts? Go Nuclear".

A csökkentés ugyanakkor nem csak a fegyverek számának függvénye. A jelenlegi stratégiai dokumentumok követelményei alapján ugyanis minimum tizenkét atom-tengeralattjáró szükséges a meghatározott készültségi szint ellátására. Összesen ötnek állandóan nyílt vizeken kell cirkálnia, biztosítva az azonnali csapásmérés lehetőségét. Az irányelv szerint öt atom-tengeralattjáró szolgál az Atlanti-óceán térségében (ezek közül kettő állandó készültségben), míg további hétnek kell a Csendes-óceán térségében jelen lennie (ebből pedig három van állandó készültségben).[53] Az alapprobléma tehát ebben az esetben is a nagyszámú célmeghatározásra és az azonnali csapásmérés lehetőségéhez való ragaszkodásra vezethető vissza.

Szakértők szerint, ha a Pentagon úgy dönt, hogy megválik a nukleáris triád egyik lábától, akkor a kieső minden bizonnyal a stratégiai bombázók eleme lesz. A Markey-javaslat és a CATO Institute ebben a szellemben már le is mondott a triád bombázóiról, és amellett érvel, hogy a maradék két fegyvernem is elegendő lenne egy újragondolt nukleáris stratégiához. Az Egyesült Államoknak ugyanis nemhogy mindhárom elem modernizációjára, de még azok fenntartására sincs elegendő forrása.[54] Tovább rontja a bombázók esélyét, hogy a jelenleg hadrendbe állított hordozók élethossza 2040-ig meghosszabbítható, ezáltal ezek modernizációja a legkevésbé sürgős. Ha tehát spórolni akarnak a Pentagonnál, akkor ezt a fejlesztést fogják elhalasztani. Mindez azonban oda vezethet, hogy hosszú távon a triád másik két lábának modernizálása mellett erre sosem kerül sor – ugyanis minél több pénzt invesztálnak azokba, annál valószínűtlenebb, hogy visszavonják őket. Ennek elkerülése érdekében a légierő rendkívül nagy hangsúlyt fektet arra, hogy az új generációs bombázók kettős felhasználásúak legyenek, azaz konvencionális fegyverek hordozására is egyaránt alkalmasak legyenek.[55] Ez viszont megint csak ronthat a kiadáscsökkentések esélyén, és tovább növelheti a fejlesztési költségeket.

Az interkontinentális ballisztikus rakéták kapcsán szintén pozitívum, hogy 2030-ig hadrendben tarthatók, ezért ezek lecserélése sem égető kérdés. Költségvetési szempontból tehát a modernizáció halogatása jó alapot szolgáltathat a kiadáscsökkentésekhez. Ráadásul becslések szerint az orosz ICBM-arzenál 2020-ig kétszázra fog csökkenni, emiatt pedig nincs is értelme több mint négyszázat fenntartani az amerikai oldalon.[56] Hosszú távon azonban ismételten az a csökkentés vagy az esetleges teljes kivonás záloga, hogy a stratégiai tervezésben korlátozzák az ICBM-ek szerepét. Ennek egyik lehetősége annak elismerése, hogy az atom-tengeralattjárók képesek teljes egészében ellátni azt az új típusú feladatot, amelyet az elnök a nukleáris fegyvereknek megszabott.

53 Tom Z. Collina: „How Many Nuclear-Armed Subs do We Really Need?". *Arms Control Association,* http://armscontrolnow.org/2011/11/16/how-many-nuclear-armed-subs-do-we-really-need/, 2011. november 16.

54 Collina: „Nuclear Triad Budgets Questioned".

55 Woolf: „Briefing on the Future of the U.S. Nuclear Arsenal…".

56 Uo.

A modernizációs tervek jövője

Ahogy az már a költségvetési korlátozások bemutatásánál is látható volt, a nukleáris kiadásokat mindenképpen csökkenni fogják. A helyzet legnagyobb paradoxonja azonban, hogy a republikánus szenátorok által kiharcolt, nagyszabású modernizációs tervekhez szükséges, megfelelő pénzügyi kereteket éppen a republikánus többségű Képviselőház nem hagyja jóvá. Az NNSA költségvetése kapcsán már láthattuk, hogy a 2012-es keretek jóval elmaradnak az elnök által benyújtott tervezettől, és a jelenleg vitatott 2013-as költségvetés sem valószínű, hogy eltérne ettől a trendtől.

A robbanófejek fejlesztése ugyanakkor érdekes kivételt képez ebben a tekintetben. A modernizációs tervekben négy program kap rendkívüli prioritást: a Trident-rakétákon rendszeresített W-76-os robbanófejek, a stratégiai bombázók által hordozott B-61-es hullóbombák és a harmadik generációs Minuteman-rakétákon rendszeresített W-78-as, illetve W-88-as robbanófejek élettartamának meghosszabbítása.[57] Ezek a programok – a korábbi trendekkel szemben és a költségvetési megszorítások ellenére is – egyre nagyobb keretből gazdálkodnak (a 2013-as költségvetési tervezetben Obama elnök 5%-kal növelte a nukleáris fegyverekhez köthető NNSA-kereteket).[58] Ennek támogatottsága pedig jól tükrözi, hogy a Képviselőház számára mennyivel nagyobb prioritást élvez az atomfegyverek fejlesztése, mint az NNSA által ellátott egyéb non-proliferációs programok.

Ami pedig a hordozóeszközök modernizációját illeti, ez az a terület, mely leginkább ki van téve a 2013-tól induló, drasztikus megszorító intézkedések veszélyének. A kiadáscsökkentési bizottság novemberi kudarcát követően az Arms Control Association egy kétpontos tervezetet mutatott be a hordozóeszközök modernizációja kapcsán. Érvelésük szerint, ha a tizenkét új atom-tengeralattjáró helyett mindössze nyolc épülne meg, azzal a következő tíz évben 27 milliárd dollárt takarítana meg az Egyesült Államok (egész élethosszuk alatt pedig 120 milliárd dolláros kiadáscsökkentést jelentene). Ráadásul még ez a nyolc atom-tengeralattjáró is képes lenne a Trident-rakétákon rendszeresített jelenlegi atomtöltetek hordozására. A másik javaslat a stratégiai bombázókra vonatkozott: mivel 2040-ig bőven van még idő, az új bombázók fejlesztése minden további nélkül elhalasztható – ezzel tíz év alatt újabb 18 milliárd dollárt tudna spórolni az amerikai költségvetés.[59]

Habár a stratégiai felülvizsgálat még nem jutott el olyan szintre, hogy drasztikus változásokat indukáljon, a gazdasági nyomás ebben az esetben elégnek bizonyult az első lépések megtételéhez. 2012 februárjában a Pentagon beadta a derekát, és a 2013-as költségvetési tervezetében két évvel elhalasztotta az új atom-tengeralattjárók fejlesztésének

57 Elaine Grossman: „U.S. Warhead Upkeep to Get Top Priority if Deeper Budget Cuts Are Imposed". *Global Security Newswire,* http://www.nti.rsvp1.com/gsn/article/us-warhead-upkeep-get-top-priority-if-deeper-budget-cuts-are-imposed/?mgh=http%3A%2F%2Fwww.nti.org&mgf=1, 2012. március 8.

58 Ez alól egyedül a W-76-os robbanófej képez kivételt, melynek költségvetésére 80 millió dollárral kevesebbet kért az elnök 2012-höz képest. „Reality Check: Nuclear Weapons…".

59 Daryl G. Kimball – Tom Z. Collina: „The New U.S. Defense Strategy: Toward a Smaller, Less Costly Nuclear Force". *Arms Control Association,* http://armscontrolnow.org/2012/01/05/the-new-u-s-defense-strategy-toward-a-smaller-less-costly-nuclear-force/, 2012. január 5.

kezdetét – ezzel várhatóan 2031-re tolva az első új atom-tengeralattjáró hadrendbe állítását. A triád másik két lábával kapcsolatban azonban nem történt érdemi változás: mind a stratégiai bombázók, mind az ICBM-ek fejlesztésére vonatkozóan megfelelő kereteket biztosít az új költségvetési tervezet.[60]

A stratégiai felülvizsgálat belpolitikai dimenziói

Bár a stratégiai felülvizsgálat kapcsán a republikánus képviselőknek és szenátoroknak nem jut olyan komoly szerep a dokumentumok kidolgozásában, az imént említett költségvetési keretek jóváhagyásában és a nemzetközi szerződések ratifikációjában azonban már kulcsszerep hárul rájuk. Kétpárti konszenzus nélkül ugyanis sem belpolitikai, sem külpolitikai szinten nem valósulhatnak meg az új nukleáris stratégia elemei.

Ráadásul a Képviselőház kezébe további adukártyát adnak a törvényhozás keretei. A védelmi kiadásokra vonatkozó, 2011 decemberében benyújtott törvénytervezet ékes példája mindennek. Az ugyanis a kiadáscsökkentések kérdése mellett egyéb szabályozási korlátokat is felállított az elnök javaslataival szemben. Egyrészt a Pentagon alá rendelték az új START-szerződés gyakorlatba való átültetésének felügyeletét – ezzel arra kényszerítik a Védelmi Minisztériumot, hogy közvetlenül a Kongresszusnak jelentsen. Másrészt a START-szerződésen túlmutató nukleáris csökkentések kérdését két feltételhez kötötték: előzetes kongresszusi jóváhagyáshoz vagy egy teljesen új fegyverzetkorlátozási szerződéshez (ezzel kizárták az unilaterális csökkentéseket, illetve – a ratifikáció szükségessége miatt – továbbra is biztosították a kongresszusi kontrollt az elnök tervei fölött). Ráadásul arra is kötelezték a Fehér Házat, hogy az mindennemű új célmeghatározás kapcsán informálja a Kongresszust; továbbá a Kongresszus megfelelő bizottságainak két hónappal korábbi értesítéséhez és azok jóváhagyásához kötötték a rakétavédelmi rendszerekre vonatkozó információmegosztás kérdését is (ezzel meglehetősen szűkre szabták az elnök mozgásterét a Moszkvával való rakétavédelmi együttműködés kidolgozásában).[61]

A Jon Kyl vezette kongresszusi héják emellett rendkívül hevesen reagáltak a Pentagon által az atomfegyverek vonatkozásában kidolgozott esetleges új keretszámokra is. A Képviselőházban a Fegyveres Erők Bizottságát vezető Howard McKeon és a már említett Michael Turner harminckét képviselőtársával közösen, levélben szólította fel az elnököt a további csökkentések elvetésére – attól félnek, hogy egy ilyen drasztikus csökkentés aláásná az Egyesült Államok nukleáris elrettentő erejének hitelét mind az oroszok, mind pedig Kína szemében.[62] Ráadásul ellenérzésüknek nemcsak a további nukleáris csökkentések, hanem a hordozóeszközök fejlesztésének elhalasztása kapcsán is hangot

60 Tom Z. Collina: „Pentagon Budget Delays New Nuclear Subs". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/act/2012_03/Pentagon_Budget_Delays_New_Nuclear_Subs, 2012. március.

61 „Congress Expected to Vote on Defense Spending Bill". *Nuclear Threat Initiative,* http://www.nti.rsvp1.com/gsn/article/house-expected-shortly-approve-defense-spending-bill/?mgh=http%3A%2F%2Fwww.nti.org&mgf=1, 2011. december 14.

62 Kimball: „Report on Nuclear Review Stirs Debate".

adtak.[63] Kyl szenátor 2012. február 16-ai washingtoni beszédében azzal vádolta Obamát, hogy az elnök nem tartotta be a fejlesztési ígéreteit, és az általa indított felülvizsgálatok veszélybe sodorják az Egyesült Államok katonai képességeit. A szenátor bejelentette, hogy a Kongresszus napirendre fogja tűzni az ügyet, és minden lehetséges eszközzel megakadályozza majd, hogy az amerikai nemzetbiztonság csorbát szenvedjen.[64]

Konklúzió

Az a paradox helyzet alakult ki 2011 augusztusában, hogy a republikánus szenátorok által kiharcolt 2010-es nukleáris fejlesztési csomag éppen annak a költségvetési csökkentésnek az áldozatává válhat, amelyet pont a republikánus képviselők szorgalmaztak a leginkább. A nyáron elfogadott költségvetési törvénnyel ugyanis egyedül a republikánus képviselők igazán elégedettek, hiszen az nem tartalmaz adóemelési javaslatokat, hanem teljes egészében a kiadási oldalról szeretné lefaragni az előirányzott keretszámokat. Ennek megfelelően fokozott veszélynek vannak kitéve azok a programok, amelyek hosszú távon számolnak hatalmas pénzügyi keretekkel. Ebben a kategóriában egyértelműen élen járnak a katonai beruházások, és mindenekelőtt a nukleáris fejlesztések. A 2010 novemberében előterjesztett 200 milliárd dolláros fejlesztési csomag tehát minden bizonnyal súlyos veszteségeket fog elkönyvelni. Erről tanúskodik az augusztusban elfogadott BCA is, mely kimondottan nevesíti a programok egyik feléért felelős NNSA-t. Látni kell azonban, hogy a költségvetési viták hatására nemcsak a fejlesztési tervek, hanem a már korábban elfogadott nukleáris vonatkozású döntések is újra kereszttűzbe kerültek. Így tehát jelenleg minden nukleáris kérdés az asztalon van, ez pedig egyedülálló lehetőséget teremt arra, hogy a gazdasági realitásokra hivatkozva Amerika újra átgondolja nukleáris stratégiáját, és adott esetben teljesen átstrukturálja azt.

A stratégiai tervezés szempontjából az első lépést a 2010-es NPR-dokumentum jelentette, ez azonban csak a jéghegy csúcsa. A nukleáris stratégiai felülvizsgálat számos egyéb rendelet, irányelv és tervezet együttesére épül, melyekben a tényleges változás eléréséhez több évtizedes technikai korlátokon kell túllépni. A jövőben ugyanis csak ezek kiiktatása mellett lehet érdemben napirendre tűzni az atomfegyverek és hordozóeszközök csökkentésének kérdését.

A nukleáris stratégia újragondolásának komoly lökést adott a gazdasági válság, és a költségvetési kényszerítő körülmények is ebbe az irányba hatottak, de ez még nem elegendő a drasztikus váltáshoz. Azt ugyanis a 2012/2013-as kiadáscsökkentési intézkedések is megmutatták, hogy a pénzügyi források korlátozása önmagában még nem indokolta egyes programok teljes levételét a napirendről, mindössze azok elhalasztásához vezetett. Az mindenesetre fontos lehetőséget jelent, hogy a legnagyobb anyagi terheket

63 „Time to Rethink and Reduce Nuclear Weapons Spending". *Arms Control Association,* http://www.armscontrol.org/issuebriefs/Time-to-Rethink-and-Reduce-Nuclear-Weapons-Spending, 2011. december 2.

64 „Kyl Presses Obama on Nuclear Arms Funding Pledge". *Nuclear Threat Initiative,* http://www.nti.rsvp1.com/gsn/article/kyl-presses-obama-nuclear-complex-pledge/?mgh=http%3A%2F%2Fwww.nti.org&mgf=1, 2012. február 28.

jelentő programokra a 2013-as költségvetésben jelenleg nincs kötelezettségvállalás, azok jövőjéről tehát a Fehér Ház ráér a stratégiai felülvizsgálat befejezését követően dönteni.

A fejlesztések elhalasztása meglehetősen kiélezi a két párt közötti ellentéteket, és a republikánus szenátorok részéről komoly fenyegetések jelentkezhetnek az elnök jövőbeli leszerelési terveivel szemben. Ennek ellenére, a belpolitikai viszálykodás magára a stratégiai felülvizsgálat folyamatára még sincs döntő befolyással. Ráadásul a fejlesztéseket kiharcoló republikánus héjákkal szemben további előnyt jelent az elnök számára, hogy a költségvetés jóváhagyása elsősorban a Képviselőház feladata, ott pedig még a republikánus képviselők között is elenyésző számban vannak azok, akik a nukleáris ipart a gazdasági prioritások fölé helyeznék. Éppen ezért, a mérleg finanszírozási oldala minden bizonnyal a Fehér Háznak fog kedvezni: kényelmes kényszerhelyzetet eredményez a gyorsabb leszerelést szorgalmazó elnök számára, és megakadályozza, hogy az Egyesült Államok olyan költséges programokat indítson el egymással párhuzamosan, melyekből az idő előrehaladtával csak egyre nagyobb veszteségekkel tud kihátrálni. Egy sikeres „nukleáris fordulat" mindezek tükrében nemcsak gazdasági szempontból lenne előnyös, hanem akár olyan pozitív nemzetközi fejleményeket is előidézhet, melyek még a belpolitikai törésvonalakon is enyhíthetnek.

Ha ugyanis az Egyesült Államok érdemi változásokat tudna felmutatni a nukleáris stratégiai tervezés tekintetében, ez kifelé is megerősítené azt a retorikát, hogy az Obama-adminisztráció valóban kisebb szerepet szán ezeknek a hidegháborús eszközöknek. Ez egyrészt megnyithatja az utat a további leszerelések irányába, másrészt lehetővé teheti Washingtonnak, hogy egy gazdasági szempontból jóval megfontoltabb és költségkímélőbb stratégiát folytasson a jövőben. Ezáltal a szükségtelen katonai programokat ki lehet szűrni az amerikai védelempolitikából anélkül, hogy az sértené a nukleáris elrettentés hitelét. Mindez ráadásul olyan államokban is hasonló folyamatokat indíthat el, mint a továbbra is potenciális ellenfélként azonosított Oroszország és az egyre erősödő Kína.

Összességében ez csak tovább erősítené az Egyesült Államok nemzetbiztonságát, és lehetőséget teremtene arra, hogy Washington a jövőben a vélt hidegháborús fenyegetések helyett a valós 21. századi kihívásokkal törődjön.

A szerző a Magyar Külügyi Intézet külső munkatársa.